

บทที่ 3 วิธีการวิจัย

3.1 ระเบียบวิธีวิจัยของโครงการวิจัย (Research Methodology) การเก็บตัวอย่างและการบันทึกข้อมูล

3.1.1 ศึกษาผลการยกระดับและปรับปรุงกิจกรรมการพัฒนาชุมชนโครงการหลวงให้เข้าสู่ “มาตรฐานชุมชนบนพื้นที่สูงคาร์บอนต่ำและยั่งยืน” ต่อเนื่องจากปีงบประมาณ พ.ศ.2560

โดยสนับสนุนชุมชนในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และทำกิจกรรมลดการปล่อยหรือดูดซับก๊าซเรือนกระจก แบ่งเป็น

1) กิจกรรมการพัฒนาที่มีค่าคะแนนค่อนข้างต่ำ ได้แก่ การเพิ่มจำนวนเกษตรกรปลูกข้าวนาให้น้อย พื้นคุณภาพแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร จัดทำแผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่ป่าในชุมชน ปลูกพืชท้องถิ่นพืชหายากที่ชุมชนคัดเลือก สนับสนุนการสร้างส้วมให้เพิ่มขึ้น เพิ่มจำนวนครัวเรือนที่ได้รับการรับรองบ้านสะอาด ปรับปรุงวิถีจัดการขยะชุมชนให้ครบ 5 ขั้นตอน และทำระยะทางแนวกันไฟเพิ่ม รวมถึงการพัฒนาสังคม ได้แก่ กิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงตามแผนชุมชน และกิจกรรมหมู่บ้านเข้มแข็งต่อต้านยาเสพติด

2) กิจกรรมการพัฒนาที่มีค่าคะแนนปานกลาง ได้แก่ เพิ่มจำนวนเกษตรกรติดตั้งระบบน้ำหยดหรือมินิสปริงเกอร์ ปรับปรุงฟาร์มปศุสัตว์ตามมาตรฐานการเลี้ยงสัตว์บนพื้นที่สูง (ไก่-หมู) ปรับปรุงคุณภาพน้ำดื่ม น้ำใช้ของชุมชน เช่น ใส่คลอรีน ล้างบ่อเก็บน้ำ-ท่อน้ำ ติดตั้งระบบบำบัดน้ำทิ้งจากครัวเรือน/ฟาร์มปศุสัตว์ก่อนปล่อย กำหนดกฎระเบียบและข้อปฏิบัติของหมู่บ้าน

3.1.2 สำรวจและประเมินผลการยกระดับชุมชน 12 ชุมชน หลังดำเนินการปรับปรุงและพัฒนา กิจกรรม โดยคณะผู้ตรวจประเมินภายใน ประกอบด้วย ผู้แทนจากมูลนิธิโครงการหลวง สวพส. มหาวิทยาลัยมหิดล และ/หรือผู้แทนชุมชน ทำหน้าที่ตรวจสอบผลการพัฒนาตามแบบตรวจประเมินโครงการศึกษาการพัฒนาชุมชนโครงการหลวงเพื่อเป็นชุมชนคาร์บอนต่ำและยั่งยืน จำนวน 32 ตัวชี้วัด อย่างน้อย 2 ครั้ง ได้แก่ ระยะ 6 เดือน และระยะ 12 เดือน

การบันทึกผล : ค่าคะแนนผลการพัฒนาของแต่ละชุมชน ประกอบด้วย คะแนนแต่ละเกณฑ์ชี้วัด คะแนนแต่ละมิติการพัฒนา และคะแนนรวม 4 มิติ

3.1.3 เตรียมความพร้อมชุมชนเพื่อการรับรองมาตรฐานชุมชนบนพื้นที่สูงคาร์บอนต่ำและยั่งยืน

1) ร่วมกับชุมชน 12 ชุมชน รวบรวมหลักฐานประกอบการตรวจประเมิน เช่น

(1) เอกสารข้อมูล/ใบรับรองมาตรฐานต่างๆ

(2) ผลการดำเนินกิจกรรมหรือผลการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมหรือหลักฐานเชิงประจักษ์ต่างๆ เช่น รูปถ่าย เอกสารรายงาน แผนที่ ใบประกาศ สมุดลงนาม/เอกสารรายชื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(3) แปลงปลูกพืช หรือพื้นที่ดำเนินงานตามกิจกรรม

2) เตรียมการขอขึ้นรับรองมาตรฐานการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงคาร์บอนต่ำและยั่งยืน

ชุมชนแจ้งความประสงค์ต่อคณะกรรมการตรวจประเมิน (Certification Body: CB) ซึ่งแต่งตั้งจากหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในประเทศไทย ในการเข้าตรวจระดับผลการพัฒนาของชุมชนตามเกณฑ์การประเมิน 32 ตัวชี้วัด

3.1.4 ประมวลและสรุปผลแนวทางการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงในบริบทของชุมชนคาร์บอนต่ำ และการพัฒนาอย่างยั่งยืนจากผลการดำเนินงานทั้ง 12 ชุมชน เพื่อใช้วางแผนขยายงานสู่พื้นที่สูงอื่น แบ่งเป็น 2 ประเด็น ได้แก่

1) ผลการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงต่อเป้าหมายการพัฒนาเพื่อร่วมลดปัญหาโลกร้อน และมุ่งไปสู่การเป็นสังคมสีเขียวหรือสังคมคาร์บอนต่ำ ประกอบด้วย การขับเคลื่อนงานพัฒนาโดยคณะทำงานภายในชุมชน การจัดทำแผนงานเพื่อยกระดับการพัฒนา และแหล่งงบประมาณสนับสนุนการพัฒนา

2) เงื่อนไขและปัจจัยของความสำเร็จ (Success factors) ในการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงคาร์บอนต่ำและยั่งยืน

3.1.5 จัดทำคู่มือการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงคาร์บอนต่ำและยั่งยืนเพื่อนำไปใช้ในการขยายงานสู่พื้นที่สูงอื่น 1 คู่มือ โดยมีสาระสำคัญ เช่น

- 1) บทนำ ได้แก่ ข้อมูลเบื้องต้น จุดมุ่งหมาย และปัจจัยของความสำเร็จ
- 2) ขอบเขตและความหมายของมาตรฐานชุมชนบนพื้นที่สูงคาร์บอนต่ำและยั่งยืน ได้แก่ คำศัพท์และนิยาม วิธีดำเนินการดำเนินงาน และขอบเขตของมาตรฐาน
- 3) แนวทางการปฏิบัติเพื่อให้เข้าสู่ชุมชนบนพื้นที่สูงคาร์บอนต่ำและยั่งยืน

3.2 พื้นที่ดำเนินการวิจัย/เก็บข้อมูล

ชุมชนในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง 9 แห่ง 2 สถานีเกษตรหลวง 2 แห่ง รวม 12 ชุมชน แบ่งเป็น 3 ลักษณะตามภูมิสังคมบนพื้นที่สูง ได้แก่

- (1) ชุมชนป่าเมือง 4 แห่ง 4 ชุมชน
 - บ้านปางบง ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมือง
 - บ้านปือก ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงตีนตก
 - บ้านเหล่า ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะ
 - บ้านห้วยน้ำกั้น ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยโป่ง
- (2) ชุมชนที่ปลูกข้าวเป็นหลัก 2 แห่ง 3 ชุมชน
 - บ้านห้วยห้อมและบ้านดง ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่ลาน้อย
 - บ้านแม่ขนิลเหนือ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งเริง
- (3) ชุมชนที่มีฐานจากการปลูกฝิ่น 5 แห่ง 5 ชุมชน
 - บ้านหนองหอยเก่า ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย
 - บ้านป่าเกี๊ยะ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่แฮ
 - บ้านห้วยข้าวลีบ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่สะป๊อก
 - บ้านขอบด้ง สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง
 - บ้านหนองหล่ม สถานีเกษตรหลวงอินทนนท์

3.3 ระยะเวลาการดำเนินงาน

ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2560 ถึง 30 กันยายน พ.ศ.2561